

4.3. Пропозиції для українського уряду

Серед пріоритетів, перелічених у Плані дій, принаймні три пункти мають безпосередній стосунок до можливого пом'якшення, а згодом і скасування візового режиму для громадян України:

- Налагодження конструктивного діалогу між Україною та ЄС щодо можливостей пом'якшення візового режиму, з метою підготовки майбутніх переговорів про укладення відповідної угоди – за умови належного прогресу в поточних переговорах між Україною та ЄС щодо угоди про реадмісію.
- Поступове наближення українських законів, норм і стандартів до євросоюзівських, подальше підвищення ефективності адміністративної та правової системи.
- Інтенсифікація діалогу з питань працевлаштування та вжиття всіх можливих заходів, відповідно до УПС, для запобігання дискримінації робітників-мігрантів на підставі їхньої національності.¹

Пропозиції, сформульовані нижче, впливають великою мірою з пріоритетів, окреслених вище у Плані дій, конкретизуючи їх та деталізуючи. Ба більше, ці пропозиції мають на меті не лише пом'якшити у короткій та середній часовій перспективі негативні наслідки розширення ЄС для громадян України, як це пропонує План дій. Вони мають на меті також посприяти у середній та довготривалій часовій перспективі вільному рухові людей між Україною та ЄС, відповідно до задекларованої Україною стратегічної цілі – набуття повнічного членства в ЄС.

Загальний підхід ґрунтується на усвідомленні, що це Київ, а не Брюссель зацікавлений у євроінтеграції України, а отже саме Києву, а не Брюсселю доведеться зробити більше поступок, проявити більше ініціативи та підтвердити свою відданість зробленим деклараціям. Це означає, зокрема, що чимало рішень можуть і мусять бути асиметричними, і що рівноцінні поступки від ЄС не надійдуть швидко – якщо надійдуть взагалі.

---

¹ *Proposed EU-Ukraine Action Plan*, p. 3.

4.3.1. Візова політика

Рішення скасувати в односторонньому порядку візові вимоги для громадян розвинених країн, що приїжджають до України на термін до 90 днів, було прийняте новим українським урядом невдовзі після Помаранчевої революції. Формально підставою для такого рішення був запланований на травень 2005 року у Києві фінал міжнародного конкурсу Євробачення і, відповідно, бажання привабити до України більшу кількість туристів. Первісно це рішення мало тимчасовий («експериментальний») характер – до вересня 2005 року, проте невдовзі було переофермлене як рішення постійне.

Поряд із цілком прагматичним бажанням поліпшити в Україні клімат для міжнародного бізнесу і туризму, зокрема збільшити шанси Києва стати Культурною Столицею Європи у 2010 чи організувати (спільно з Польщею) чемпіонат Європи з футболу в 2012-му, а також, можливо, домогтися від Євросоюзу подібного кроку у вигляді пом'якшення візового режиму для українців, новий український уряд переслідував цілком очевидну політичну мету – символічно й психологічно відмежуватися від Росії та інших авторитарних постсовєтських режимів, котрі дедалі частіше використовують репресивну візову політику для недопущення політично небажаних гостей із Заходу.

Властиво, перші непослідовні кроки у цьому напрямку було зроблено ще 2001 року, коли Україна скасувала вимогу до іноземців реєструватися протягом трьох днів за місцем тимчасового проживання і дозволила їм гостювати без реєстрації до трьох місяців. Тоді ж український уряд дозволив громадянам країн ЄС, США, Канади та Японії отримувати українську візу без жодного формального запрошення з України.² У серпні 2004 уряд дозволив закордонним українцям отримувати багаторазові українські візи безкоштовно.

---

² Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо реалізації права людини на свободу пересування та вільний вибір місця проживання», 15 червня 2001; www.gov.ua

Улітку 2005 року на додачу до скасування візового режиму для громадян ЄС та Швейцарії український уряд скасував також візові вимоги для громадян США – у відповідь на суттєве (на третину) зменшення візових оплат для українців з боку американців та пом'якшення візового режиму для певних категорій громадян, зокрема тих, котрі вже відвідували США. Чимало українців можуть тепер отримати багаторазові американські візи на довші терміни – до п'яти років, чого й близько, на жаль, немає у практиці Євросоюзу.

Для досягнення безвізового режиму з ЄС Україна повинна привести свою візову політику щодо третіх країн у відповідність до шенгенських вимог. З кінця 1999 року Україна використовує нові візові наліпки з доволі високим рівнем захисту від фальшувань, близьким до стандартів ЄС. Проте ще важливішим є застосування європейських критеріїв при видачі українських віз громадянам третіх країн. Україна повинна приготуватися до використання євросоюзівської бази даних щодо спільних загроз, підозрілих та небезпечних осіб тощо.

Відносини України з сусідами, котрі не є членами Євросоюзу, зокрема з Росією, – це особливо делікатна проблема. Україні бажано підтримувати безвізовий режим із цими країнами настільки довго, наскільки можливо – як із політичних, так і з гуманітарних причин. Щоб уникнути політичних спекулювань на цій темі, український уряд повинен чітко заявити, що навіть після гіпотетичного вступу до ЄС Україна (а) застосовуватиме спрощений візовий режим до сусідів (за прикладом сьогоднішньої Польщі); і (б) підтримуватиме усі заходи, спрямовані на скасування візового режиму щодо громадян Росії (та інших європейських пост-советських держав, котрі на той час іще не стануть членами ЄС).

Водночас український уряд повинен чітко обумовити, що безвізовий в'їзд із сусідніх країн можливий лише з подорожніми документами високого рівня захищеності. На практиці це означатиме, що громадяни Росії зможуть в'їжджати до України лише з якісними паспортами міжнародного зразка – а не, як тепер, зі слабо захищеними від фальшувань внутрішніми паспортами та іншими сумнівними документами. (Фактично Москва і Київ погодилися запровадити таку вимогу навзаєм ще 2001 року, проте досі з року в рік відкладають її практичне втілення). І звичайно ж, прикордонний контроль має бути істотно посилений (про це йтиме мова у наступному розділі).